

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Постановка проблеми. Поступове формування конкурентного ринкового середовища, експансія іноземного капіталу у національну банківську систему, випадки банкрутства банків визначають необхідність забезпечення стійкості банківської системи як важливої передумови активізації процесу суспільного відтворення, економічного зростання та інвестиційної привабливості країни. Саме тому важливого значення та особливої актуальності набуває проблема практичного забезпечення та підтримки на належному рівні стійкості банківської системи в умовах ринкових перетворень.

Аналіз останніх публікацій. Незважаючи на динамічний розвиток теорії стійкості банківської системи, велика кількість питань залишається дискусійними. Проблема стійкості найчастіше розглядається на мікрорівні, рівні комерційних банків. Лише в роботах В.М. Вербенської, О.О. Затварської, С.М. Ільєсова, І.В. Ларіонової, Н.А. Савинської та Г.Г. Фетисова дана проблема стала досліджуватися на рівні банківської системи в цілому.

У своїх працях В.М. Вербенська досліджувала зв'язок стійкості банківської системи з лібералізацією міжнародної торгівлі фінансовими послугами в країнах Центральної та Східної Європи і в Україні [1]. О.О. Затварська встановила критерії стабільного функціонування та сталого розвитку банківської системи з метою забезпечення її стійкості [2]. С.М. Ільєсов вивчає дану проблему з позиції управління і регіональних особливостей банківської системи [3], І.В. Ларіонова – з точки зору стабільності банківської системи [4], Н.А. Савинська – з метою забезпечення безпеки банківської системи [5], Г.Г. Фетисов – з точки зору оцінки стійкості [6].

Не вирішені раніше частини проблеми. У працях вчених, які досліджували дану проблему, не сформовано єдиного понятійного апарату, що використовується при характеристиці стійкості банківської системи в цілому, відсутня єдина класифікація факторів, що на неї впливають, не до кінця пророблений механізм, що забезпечує стійкий розвиток банківської системи.

Метою статті є обґрунтування механізмів, що впливають на стійкість банківської системи, з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів впливу.

Виклад основного матеріалу. Поняття стійкості банківської системи може бути охарактеризовано як здатність системи повертатися в рівноважний стан, незважаючи на вплив зовнішніх та внутрішніх чинників,

базуючись на структурній стійкості, здатності до самоорганізації, підтримці стійкості банків, що входять до системи, та управлінському впливу центрального банку країни.

Стійкість банківської системи можна розглядати як форму руху і стан банківської системи, а також здатність відновлювати цей стан після певних кризових моментів – спаду в економіці, фінансової кризи тощо.

Стійкість банківської системи як форми руху – це її динамічна характеристика, розвиток, при якому не тільки адекватно і ефективно виконуються її функції і призначення в економіці, але і одночасно розвиваються всі її елементи. Тобто в банківській системі мають місце не разові позитивні зміни, не тимчасові досягнення у функціонуванні або тимчасова стабілізація, не успіхи окремих банків, навіть найбільших, а динамічний розвиток всіх її елементів.

Стійкість банківської системи – це такий її стан, при якому реалізується сутність і призначення банківської системи в економіці, адекватно і ефективно виконуються її функції, а також забезпечується здатність відновлювати цей стан після будь-яких відхилень від безпечних параметрів, викликаних дією кризових моментів – спадом економіки, фінансовою кризою, трансформацією економіки.

Стійкість банківської системи є наслідком і характеристикою якості прийнятих рішень, тобто в кінцевому результаті характеристикою потенціалу управління. Потенціал управління – це сукупність механізмів, що узгоджують ресурси і цілі розвитку системи. Як цілі розвитку розглядаються критерії і цільові функціонали, що визначаються на верхньому рівні управлінської структури, та періодично перевизначаються в процесі зміни системи. У цьому значенні стійкість банківської системи – це еволюція в умовах обмежених ресурсів і невизначеності інформації.

Узагальнений механізм забезпечення стійкості банківської системи може бути представлений як сукупність зовнішнього та внутрішнього механізмів.

Зовнішній механізм включає:

- діяльність державних органів, яка впливає на стійкість банківської системи в цілому, пов'язана з впливом на діяльність Національного банку України, впливає на стійкість окремих комерційних банків;
- стан і динаміку розвитку грошової системи; фондового і валютного ринків.

Внутрішній механізм включає:

- діяльність Національного банку України, що впливає на стійкість банківської системи в цілому та передбачає аналіз і оцінку стійкості системи, грошово-кредитних, фінансових, цінових та валютних відносин, розробку нормативних документів для забезпечення цільових орієнтирів діяльності банківської системи, обумовлених вимогами підтримання її стійкості; впливає на стійкість окремого банку, у тому числі через банківське регулювання та нагляд, ліцензування банківської діяльності та

операцій, виконання функції кредитора останньої інстанції і організатора системи рефінансування; встановлення для банків правил проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна, управління ризиками тощо;

- діяльність комерційних банків, що передбачає розробку внутрішніх методик оцінки стійкості банку та розробку заходів, спрямованих на її підвищення;
- процеси самоорганізації в банківській системі, що впливають на її стійкість.

Висновки. Результати дослідження, представлені в даній статті, можуть бути основою для розробки заходів і програм, спрямованих на забезпечення стійкості банківської системи, підвищення рівня досліджень процесів самоорганізації системи.

Список літератури

1. Вербенська В.М. Стійкість банківської системи в умовах лібералізації міжнародної торгівлі фінансовими послугами (на прикладі країн Центральної та Східної Європи): Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.05.01 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 20 с.
2. Затварська О.О. Банківська система України та основні напрями її розвитку: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / Наук.-досл. фін. ін-т при Мін-ві фінансів України. – К., 2004. – 16 с.
3. Ильясов С.М. Устойчивость банковской системы: механизмы управления, региональные особенности. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 305 с.
4. Ларионова И.В. Стабильность банковской системы в условиях переходной экономики: Дис. д-ра екон. наук: 08.00.10. – М., 2001. – 419 с.
5. Савинская Н.А. Основы системной организации банковской деятельности. Риски. Надзор. Координация / Под науч. ред. Л.С. Тарасевича. – СПб.: СПбГУЭФ, 2000. – 325 с.
6. Фетисов Г.Г. Устойчивость банковской системы и методология ее оценки. – М.: Экономика, 2003. – 497 с.

Отримано 25.09.2007